

Олександр Скрипнюк,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України

СУЧАСНИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС І ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

25 червня 2015 р. у малому залі Національної академії наук України відбулась міжнародна науково-практична конференція «Конституція і виборчий процес в Україні» (До 19-ї річниці Конституції України). Співорганізаторами конференції виступили Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Конституційний Суд України, Фонд імені Кшиштофа Скубішевського (Республіка Польща), Київський університет права НАН України та юридична фірма «Салком».

У роботі конференції взяли участь представники органів державної влади, відомі науковці та викладачі вищих навчальних закладів. Співорганізаторами та учасниками конференції виступили провідні фахівці з виборчого права і виборчого процесу Республіки Польща.

Відкрив конференцію вітальним словом віце-президент НАН України, академік НАН України **С. І. Пирожков**, який наголосив на історичному значенні Конституції для національного державотворення і розбудови України як правової, демократичної, соціальної держави. Зокрема він зазначив, що Конституція відіграла важливу роль у цивілізаційному виборі України, але на сучасному етапі виникла потреба модернізації окремих її розділів та положень. Завданням сучасного конституційного процесу є напрацювання пропозицій щодо здійснення децентралізації влади, конституційного вдосконалення прав і свобод людини, реформи судової системи, які забезпечать поступальний розвиток нашої держави до прогресу та її інтеграцію в перспективі до Європейського Союзу та європейських оборонних структур.

У виступі директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, академіка НАН України **Ю. С. Шемшученка** наголошувалось на ключових питаннях конституційної ре-

форми. Окремої уваги заслуговує проблема децентралізації, реформування адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування, яка полягає в розмежуванні завдань і функцій відповідних органів і за якої більшість з них передається з вищого на нижчий рівень. В основу організації місцевого самоврядування має бути покладений європейський громадівський підхід, який будується на спроможності територіальної громади самостійно здійснювати управління місцевими справами. Система адміністративно-територіального устрою буде складатися з громад, районів та регіонів. У складі районних і обласних рад як органів місцевого самоврядування утворюються виконавчі комітети. Виконавчу владу в областях, районах, Києві та Севастополі здійснюватимуть територіальні громади центральних органів виконавчої влади, а перед нововведеним інститутом префектів постає завдання здійснення нагляду за додержанням Конституції і законів України органів місцевого самоврядування, тощо.

Значна увага у виступі була приділена зміцненню конституційних засад правової системи України, її якості і ефективності. Зокрема, у виступі наголошувалося, що зростання якості законодавства залежить від професіоналізму парламенту, якому має передувати вирішення проблем удосконалення виборчого законодавства та виборчого процесу. Важливою проблемою сучасного конституційного оновлення є вирішення питання забезпечення максимальної відкритості і доступу до правосуддя.

У своїй вітальній промові Голова Конституційного Суду України, академік НАПрН України **Ю. В. Баулін** зосередився на завданнях конституційної реформи в частині модернізації конституційної юстиції та наголосив на до-

цільності розширення повноважень Конституційного Суду України та оптимізації його структури. З метою вдосконалення структури Конституційного Суду пропонується внести зміни до ст. 48 Конституції України, які полягають у зменшенні кількості суддів до 15 осіб. Пропонуються такі дії: Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по п'ять суддів Конституційного Суду України; відбір кандидатур на посаду судді відбувається лише на конкурсній основі в порядку, визначеному законом; у Конституційному Суді України діють дві палати, до кожної з яких входять по сім суддів Конституційного Суду України; Голова Конституційного Суду України не входить до складу жодної з палат Конституційного Суду України; кожна палата виступає як Конституційний Суд України у двох видах справ, а саме: щодо конституційності законів, інших правових актів (їх окремих положень) при розгляді конституційних скарг фізичних і юридичних осіб та запитів судів загальної юрисдикції. Баулін Ю. В. наголосив на необхідності чіткого розмежування компетенції Суду щодо надання ним висновків та прийняття рішень, для чого визначити у ст. 150 Конституції України, що рішення та висновки мають однакову юридичну силу; рішення та висновки Конституційного Суду України є однаково обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, академік НАН України **В. А. Смолій** наголосив на необхідності використання в сучасних умовах конституційного реформування історичного конституційного досвіду, починаючи з Конституції Пилипа Орлика та інших конституційних проектів. Цей досвід має велике значення для подальшого розвитку конституційних ідей та ідей національного державотворення. Завдання вчених сьогодні через призму сучасних державотворчих процесів подивитися на витоки формування ідей державотворення та їх значення і місця в розвитку європейської політичної та правової думки. Він наголосив на особливій ролі в цьому процесі експертного середовища, його пропозицій та впливу на подальший розвиток

конституційного процесу та формування результатів.

У процесі конференції її учасники обговорили низку актуальних питань сучасної конституційної теорії і практики, зокрема проблеми розвитку сучасного конституційного процесу та реформи, роль науки конституційного права у науковому забезпеченні підготовки змін до Конституції України, звернули увагу на проблеми конституційної регламентації виборів, застосування та вдосконалення національного законодавства про вибори, охарактеризували критерії обрання виборчих систем. Перед учасниками конференції також порушувалися питання щодо модернізації діяльності виборчих комісій різних рівнів, статусу суб'єктів виборчого процесу та форм їх впливу на результати виборів, специфіки організації та проведення місцевих виборів, причин виборчих спорів та способів їх розв'язання. Значну частину дискусії зайняли питання зарубіжного досвіду організації та проведення виборів, ролі і значення міжнародних виборчих стандартів в аспекті їх імплементації в законодавство України, тощо.

Так, перший віце-президент НАПрН України, академік НАПрН України **О. В. Петришин** у своїй доповіді «Конституційні моделі місцевого самоврядування: досвід і перспективи» звернув увагу на актуальні проблеми модернізації місцевого самоврядування в Україні під кутом зору зарубіжного муніципального досвіду, проаналізував особливості моделей організації та функціонування муніципальної влади у зарубіжних країнах. Зокрема він зробив акцент на цінності для України досвіду Польської Республіки, в якій відбулася успішна всеосяжна реформа місцевого самоврядування. Проведена на демократичних засадах, з врахуванням національної специфіки, вона стала локомотивом глибоких перетворень в польському суспільстві. Як кожна реформа, вона відбувалася не без проблем. Але ефективність адміністративного керівництва, вивірний характер та наполегливість у її реалізації увінчалися результатами, забезпечивши поступальний розвиток польських регіонів та зростання і зміцнення держави в цілому.

Заступник голови Фонду імені Кшиштофа Скубішевського, доктор філософії з інформатики **М. Скубішевські** у своїй до-

повіді «Процедура зміни конституції в демократичній державі, яка є членом Європейського Союзу» звернув увагу на різні умови та чинники, які обумовлюють зміни до конституцій у європейських державах, акцентуючи увагу на досвіді Польщі. Насамперед, йдеться про об'єктивні чинники, які вимагають реформування політичної системи, її інститутів, всієї правової системи. У 90-х роках ХХ ст. зміни до Конституції були пов'язані з переходом Польщі від тоталітарного суспільства до демократії та подоланням наслідків існування комуністичної системи. В листопаді 1989 р. були внесені істотні конституційні поправки, якими було затверджено нову назву держави і скасовано два перші розділи конституції про соціалістичний лад і про керівну роль комуністичної партії. Наступним етапом конституційних змін було прийняття 1992 р. конституційного закону про відносини між законодавчою, виконавчою владою та місцевим самоврядуванням. Разом із конституційними законами та положеннями Конституції 1952 р. в частині основних прав і обов'язків людини вони становили так звану «Малу конституцію», яка проіснувала до прийняття нової Конституції Республіки Польща у 1997 р. Інтеграція країни до Європейського Союзу згодом зумовила внесення часткових змін до Основного Закону республіки.

Директор Інституту законодавства Верховної Ради України, член-кореспондент НАН України **О. Л. Копиленко** у доповіді «Удосконалення виборчої системи в контексті конституційної реформи» звернув увагу на проблемні питання реформування виборчого законодавства України, зробив деякі екскурси в історію проблеми. Серед найбільш актуальних проблем конституційної реформи стало обрання дієвої моделі удосконалення виборчої системи. У рамках реформування конституційної основи виборчого законодавства необхідно зосередитися на двох основних завданнях: слід адаптувати наявну нормативну базу до європейських стандартів (зокрема, йдеться про положення Першого Протоколу до Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, окремі універсальні акти органів Ради Європи, Кодекс належної практики у виборчих справах та інші документи Венеціанської Комісії). У цьому контексті слід також

взяти до уваги практику Європейського Суду з прав людини та розглянути можливість імплементації адресних рекомендацій для України, які було викладено у резолюціях Ради Європи щодо ситуації в Україні та висновках Венеціанської Комісії щодо чинних виборчих законів та наданих на її розгляд законопроектів. Конституційна реформа (а особливо — у частині реформування виборчого законодавства) має спиратися на остаточні висновки, ухвалені комісією.

В контексті використання рекомендацій слід звернути увагу на резолюції Європейського парламенту, ОБСЄ/ДБПЛ, ПАРЕ, GRECO та інших колективних організацій щодо реформування виборчої системи кодифікації виборчого законодавства, запровадження пропорційної системи з відкритими списками на парламентських виборах та оптимізації чинного законодавства у частині прозорості фінансування політичних партій під час виборів.

У своїй доповіді «Польське місцеве самоврядування: сутність, початки, досягнення за 25 років. Польська дискусія про виборчі положення» екс-голова польського Конституційного Трибуналу, проєктор Університету Лазарського (*Uczelnia Jazarskiego*) **Є. Стемпень** розповів про актуальні проблеми реформи місцевого самоврядування в Республіці Польща, висвітлив основні етапи та труднощі цього процесу. Він наголосив, що польська реформа місцевого самоврядування стала об'єктивним наслідком всього попереднього розвитку за часів посткомуністичного режиму та жорсткого централізованого управління. Така політика спричинила протистояння між центром та регіонами, нерівномірність соціально-економічного розвитку останніх та загострення соціально-економічних проблем. Перехід від адміністрування до розширення самоуправління та самоврядування забезпечив розквічення ініціативи на місцях та стрімкий розвиток регіонів держави, що сприяло згодом інтеграції країни до Європейського Союзу.

Суддя Конституційного Суду України, професор **П. Б. Стецюк** у доповіді «Удосконалення виборчого законодавства: проблема конституційності» проаналізував проблеми та основні етапи розвитку виборчого законодавства у розрізі діяльності Конституційного Суду України, окремі його рішення з питань

виборів та виборчого процесу. Він наголосив, що відповідні рішення Конституційного Суду України з питань виборчого законодавства сприяли стабілізації виборчого процесу, зниженню рівня його заполітизованості, протистояння між політичними силами та стабілізації політичної ситуації в країні. Рішення Конституційного Суду України у сфері виборчого законодавства відповідали тенденціям та вимогам колективних європейських структур щодо демократизації виборчого процесу та дотримання європейських стандартів при здійсненні виборів.

Керівник Центру міжнародної безпеки і стратегічних досліджень Інституту політичних досліджень Польської академії наук, викладач Варшавської Вищої школи Collegium Civitas, доктор соціологічних наук, професор **А. Каміньскі** у доповіді «Значення конституційного чинника і конституційної дискусії для майбутнього державного ладу» звернув увагу на те, що Конституція є синтезом стратегічних рішень, які стосуються основ господарчо-політичного устрою. Вона створює націю як політичну спільноту — виступає суспільним договором щодо нормативних принципів, які окреслюють характер правління і критерії конкуренції за владу та привілей. Стійкість конституційного ладу залежить від стратегічного забезпечення його стабільності, а не служіння лише домінуючим зараз інтересам. Ключем до успіху є властиве використання «конституційного моменту», коли головні часткові інтереси не встигли ще перегрупуватися так, щоб нав'язати суспільству некорисні для його розвитку правила гри. Найважливішим рішенням при побудові концепції конституційного ладу є вибір форми правління і рішення стосовно виборчої системи. Сильна президентська влада в умовах слабо інтегрованого суспільства і розпорошеної парламентарної репрезентації породжує авторитарні тенденції. Парламентська форма правління меншою мірою ризикує підпасти під дію таких тенденцій. З міжнародних порівняльних досліджень над стабільністю державного устрою витікає, що найменш стабільним є поєднання президентської форми правління з пропорційними виборами до парламенту.

Однак потрібно пам'ятати, що в умовах слабкості судової системи і корупції

державної адміністрації кожна виборча система легко стає зряддям маніпуляції і жодна з них не забезпечує реалізації основних стандартів демократичної правової держави.

Постійний представник Верховної Ради України у Конституційному Суді України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор **А. О. Селіванов** у своїй доповіді «Нова конституційна модель децентралізації повноважень у зв'язку з концептуально новою виборчою системою в Україні» звернув увагу на перспективи трансформації виборчої системи в Україні в умовах сучасних модернізаційних процесів, пов'язаних із підготовкою та внесенням змін до Конституції України.

Головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України **Є. Б. Кубко** у доповіді «Конституційне забезпечення судової реформи в Україні» наголосив на особливостях розвитку конституційного процесу на сучасному етапі та зупинився на роботі Конституційної комісії. Він зазначив, що ведеться активна робота по напрацюванню змін до Конституції України. Справедливим є зауваження вчених та представників громадськості, що її роботі бракує системності, прозорості та гласності. Однак незважаючи на певні існуючі проблеми, в процесі гострих дискусій викристалізовується майбутнє бачення реформи судової влади та формулювання відповідних положень, які будуть внесені до Основного Закону України. Він також звернув увагу на ще не вирішену проблему конституційної регламентації судової влади в Україні, її змісту та обсягу, окреслив деякі суперечності у законодавчому регулюванні відповідних відносин. Також він запропонував своє бачення шляхів реформування судової влади, її удосконалення з точки зору класичних принципів судочинства, тощо.

Керівник Головного науково-експертного управління Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор **В. І. Борденюк** у доповіді «Проблеми децентралізації влади в контексті конституційного процесу» зосередив увагу на ціннісних аспектах Конституції України, умовах та чинниках її стабільності. Також ним був зроблений критичний

аналіз сучасних конституційно-проектних ініціатив у частині щодо місцевого самоврядування.

Професор кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор **О. В. Марцеляк** у доповіді «Конституційна реформа і модернізація виборчої системи в контексті світового досвіду» наголосив, що розпочата в Україні конституційна реформа має вирішити проблему реалізації конституційного принципу народовладдя. В цьому плані важливим є вибір виборчої системи як для місцевих, так і національних виборів. Від нього залежить модель проведення виборчих кампаній, схема формування представницьких органів держави, розвиток демократії в країні. Осмислений вибір виборчої системи є рідкісним явищем в світі, але ще рідше зустрічається її оптимальна модель, пристосована до конкретних суспільно-історичних умов країни. Невдалий вибір виборчої системи може виявитися не найкращим для збереження політичного клімату в державі чи навіть призвести до руйнівних наслідків для демократичних перспектив країни. Доповідач також звернув увагу на проблеми реалізації суб'єктивного виборчого права, окреслив основні принципи і чинники обрання тієї чи іншої виборчої системи (простота реалізації, економічний стан держави і суспільства, інтереси виборців, професіоналізм учасників виборчого процесу). Він наголосив, що пропорційна виборча система з «відкритими списками є найбільш привабливою та доцільною, ніж система з жорсткими списками».

У доповіді «Проблеми модернізації основ конституційного ладу і сучасна конституційна реформа в Україні» керівника відділу зв'язків з державними органами і міжнародними організаціями НАПрН України, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України **О. В. Скрипнюка** наголошувалося на необхідності підготовки та внесенні системних і комплексних змін до Конституції України. Без визначення і закріплення основ конституційного ладу неможливо забезпечити стабільність Основного Закону України. Саме основи конституційного ладу визначають системність Конституції, проходять наскрізною ідеєю через всі її розділи. Як

що Конституція як найвищий (Основний) закон країни посідає перше місце в законодавстві, то основи конституційного ладу виступають своєрідною конституцією для Конституції. Основи конституційного ладу визначають архітектоніку всієї Конституції, її структуру. Положення всіх розділів Конституції України, крім I, та її статей є похідними від положень, закріплених в основах конституційного ладу, і мають їм чітко відповідати.

Разом із тим ретельний аналіз викладення основ конституційного ладу в Основному Законі України вказує на недосконалість визначення основоположних засад чинної Конституції України, змістовного аспекту його наповнення. Недостатньо визначена сутнісна характеристика засад конституційного ладу. Ряд основоположних статей, які логічно повинні знайти відображення у даному розділі, розміщені в інших розділах Конституції або взагалі відсутні.

Підлягають закріпленню в основах окремими статтями положення, які стосуються функціонування економічної системи України, форм власності, які становлять економічну основу держави, їх рівність, свободи господарської діяльності. Слід було розширити конституційне регулювання економічних засад діяльності держави і суспільства, закріпити принцип рівності усіх форм власності та забезпечення соціально-орієнтованої системи господарювання, захист власності законом.

Доповідач також наголосив на необхідності уточнення і закріплення положень, які стосуються інститутів політичної системи, зокрема, громадянського суспільства, здійснення державної соціально-орієнтованої політики, засад світових та європейських інтеграційних прагнень держави, визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищими цінностями держави і суспільства.

Науковий працівник Університету «Вроцлавська політехніка», доктор політичних наук **З. Ілскі** у доповіді «Українці щодо виборчої системи: історичний контекст» розкрив політологічні проблеми розвитку польського та зарубіжного виборчого права. Особливо він звернув увагу на те, що Україна має багаторічний і різномірний досвід у галузі використання і творення виборчого права,

який визначив бачення виборчої системи. Протягом майже 140 останніх років, існуючи у різних державах, українці переважно мали справу з мажоритарною виборчою системою, яка реалізовувалася у одномандатних виборчих округах. Вони мали різне сприйняття виборчих систем, заперечували мажоритарну виборчу систему часів СРСР. Натомість мажоритарна система була простою, зрозумілою і надавала можливості захисту їхніх інтересів; вона стала важливим чинником їхньої політичної культури.

Вже на початку ХХ ст. українці стикалися з ідеєю пропорційних виборів. Спочатку, обираючи а Австро-Угорщині депутатів до віденського парламенту в двомандатних округах, вони підходили до неї критично. Українці сприйняли пропорційність виборів в рамках створення власної держави після Першої світової війни, а у Речі Посполитій в процесі парламентської діяльності стали навіть захисниками пропорційної виборчої системи. На це вплинуло головним чином сприйняття пропорційної виборчої системи як такої, що захищає інтереси українців у Польщі, і побоювання, що кардинальні або навіть коригувальні зміни погіршать політичну ситуацію українців у Польщі.

Провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор **О. І. Ющик** у своїй доповіді «Конституційні засади політичної реформи і виборів в Україні» зазначив, що необхідним і актуальним є оновлення Конституції України, яке базується на науково визначеній стратегії конституційного розвитку і враховує наявну суспільно-політичну ситуацію в країні та тенденції її розвитку не менш як на десятиліття вперед.

Визначити та реалізувати стратегічну й тактичну складові оновлення Конституції — головне завдання новітнього конституційного процесу. Не вирішуючи його роками, українське суспільство втрачає дорогоцінний час, все більше відстаючи у своєму розвитку від інших країн. Стратегія конституційного розвитку України полягає в необхідності змінити співвідношення статусів президента і парламенту на користь останнього і перейти до парламентсько-президентської форми правління. Це можливо завдяки здійсненню глибокої правової

реформи усіх без винятку державних і самоврядних інститутів, найперше парламенту як ключової ланки в парламентсько-президентській моделі влади.

Через конституційні зміни відкривається шлях системно, послідовно і виключно на правовій основі здійснити не лише кадрове оновлення, а й реформи публічної влади. Нова якість влади дасть можливість створити умови для розвитку політичної системи, що, в свою чергу, позитивно вплине на дальше зростання якості публічної влади.

Суддя Конституційного Суду України у відставці, кандидат юридичних наук **П. Б. Євграфов** у доповіді «Виборче право як невід’ємна складова конституційного процесу» звернув увагу на те, що у системі національного законодавства виборчому праву належить особливе місце. Воно забезпечує не тільки умови реалізації Конституції, а водночас є одним з найважливіших засобів даного процесу. Правда, по суті, більше йдеться про виборче законодавство України. Серед науковців і політиків виникла ідея консолідувати всі виборчі закони у «Виборчому кодексі України». Ідея є привабливою і заслуговує на увагу, оскільки спрямована на уніфікацію спільних для всіх виборів принципів, дефініцій, інших положень, а також на встановлення стабільності виборчого законодавства. Однак не все виглядає так просто з розробкою цього акта, як може здаватися на перший погляд. Адже в ньому потрібно сформулювати низку бездоганних правових визначень, загальну та особливу частини, ретельно виписати стадії виборчих процесів, права, обов’язки і відповідальність усіх його суб’єктів, повноваження виборчих комісій, тощо. Тому є передчасним перехід до виборчого кодексу сьогодні, хоча в перспективі це можливо. Тому одне з головних завдань є вдосконалення існуючого виборчого законодавства України. Наявність досконалого виборчого законодавства України має надзвичайно важливе значення для розвитку та зміцнення демократичних засад організації інститутів публічної влади, принципів народовладдя та безпосередньої участі громадян в управлінні державними справами.

У своїй доповіді «Порівняльний аналіз функціонування муніципальних виборчих систем у зарубіжних країнах» старший науковий співробітник Інститу-

ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор **О. В. Батанов** наголосив, що згідно з Конституцією України вибори віднесені до основних засад конституційного ладу України. Разом з тим, вітчизняний конституційно-правовий досвід проведення чергових та позачергових виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів нагально засвідчує наявність суттєвих електоральних розривів між виборцями та обраними ними представниками до органів місцевого самоврядування. Ретроспективний аналіз вітчизняної муніципальної виборчої системи наочно засвідчує, що у ході її становлення вона отримала численні втілення на різних видах виборів. Більше того, генезис вітчизняної виборчої системи є суцільним та перманентним експериментом застосування усіх видів муніципальної виборчої системи. Занадто велика політизація питання вибору виду муніципальної виборчої системи призвела до частотої її зміни, що, у свою чергу, негативно позначилося на проведенні й встановленні результатів виборів до представницьких органів муніципальної влади. Тому неабияк гостро постало питання щодо розгляду муніципальної виборчої системи у контексті світового досвіду та з орієнтацією на проблеми вітчизняного виборчого права.

Муніципальна виборча система, як і в цілому система місцевого самоврядування в Україні, знаходиться в стадії свого формування. Існуюча практика муніципального будівництва свідчить про те, що на місцевому рівні лише розпочався процес політичної структуризації суспільства, що зумовлює нові підходи до формування муніципальних структур. Тому обрана в Україні модель місцевих виборів не знімає з порядку денного необхідність подальшого осмислення цього явища, а відтак і пошуку досконалого механізму взаємодії місцевого самовря-

дування та політичних партій із врахуванням аналізу практики їх функціонування в нашій країні та за її межами.

Професор кафедри конституційного права, проректор Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук **М. В. Афанас'єва** у доповіді «Критерії законодавчого конструювання виборчої системи» звернула увагу на те, що не існує єдиного універсального виду виборчої системи, яку б можна було рекомендувати як найкращу модель для окремої країни. Кожен вид виборчої системи має свої як переваги, так і недоліки, а вибір виборчої системи залежить від таких факторів, як історичний контекст, форма державного правління, партійна і політична системи. Вибір, зокрема між мажоритарним, пропорційним чи змішаним видом виборчої системи відбувається з урахуванням їх переваг і недоліків відповідно до форми державного правління, форми державного устрою та інтересів політичних сил, які знаходяться при владі.

Виборча система має бути оптимальною, адекватною конкретним соціально-політичним умовам та ефективною у досягненні поставлених політико-правових цілей. У такому разі очевидно стає необхідність аналізу виборчої системи з точки зору цілей та прогнозованих наслідків, до яких приводить (чи не приводить) її впровадження. Конституційно-правове конструювання виборчої системи — одне з ключових, визначальних питань національного конституційного законодавства. Варіативність виборчих систем та результатів її дії зумовлюють необхідність виокремлення науково обґрунтованих критеріїв, які стануть мірилом її конституційності, легітимності, політичної доцільності та підставою здійснення остаточного раціонального, зваженого вибору відповідних законодавчих технологій.